

DECLARACIÓ DE L'HOSPITALET

Per un Memorial Democràtic

Aquesta declaració, impulsada el passat mes de gener d'enguany, s'ha elaborat a partir del treball conjunt d'un grup ampli i representatiu d'associacions i entitats, les quals venen treballant des de fa anys en accions per a la recuperació de la memòria històrica, des de diferents àmbits locals i nacionals de Catalunya. La nostra declaració, que coincideix en el temps amb les noves propostes fetes des de l'Administració autonòmica catalana per a la creació d'un "Memorial Democràtic", vol expressar quines són les orientacions generals de la nostra proposta per la Memòria Històrica.

Invitem a totes les associacions que estiguin d'acord amb aquesta declaració que ens ho comuniquin immediatament en aquesta adreça electrònica (1).

Les associacions sotasignants d'aquesta declaració han constituït una "comissió pro-memorial" per impulsar i participar en les propostes de la Generalitat.

D'entre les conseqüències socials, polítiques, econòmiques i culturals provocades per la dictadura del general Franco durant la seva llarguíssima existència –quatre dècades de manteniment en el poder i d'absència de llibertats-, voldriem remarcar-ne amb força tres aspectes :

1) La repressió, persecució i l'assassinat selectiu de dirigents polítics i socials i d'intel·lectuals, com també d'aquelles persones estigmatitzades per les autoritats amb el qualificatiu de "vençuts".

2) La implantació del terror franquista mitjançant el desplegament de la violència política i els aparells repressius de l'Estat, que va deixar una empremta profunda en la societat espanyola. Un dels seus objectius va ser el de desterrar de la memòria col·lectiva l'experiència republicana dels anys trenta.

3) La permanència de la por i del silenci al llarg de les dècades que van seguir durant les quals el règim va mantenir un menyspreu absolut pels drets humans i les llibertats civils.

Aquesta utilització massiva a la repressió que el règim franquista va dur a terme ha tingut efectes en la memòria col·lectiva de la nostra societat. Ha fixat i transmés una imatge de la guerra civil i del règim, de la qual queden excloses les experiències dels perdedors de la guerra civil, i que han estat distorsionades, sovint silenciades i en algunes ocasions objecte d'un oblit voluntari sistemàtic per part dels representants dels poders públics. Cal dir ben clar que l'anomenat "Alzamiento Nacional" del 18 de juliol del 1936 va ser un cop d'estat en contra del govern democràtic de la IIa República i que el seu fracàs va encendre una guerra civil a Espanya. Tanmateix és necessari qüestionar profundament, etiquetes o qualificatius com "la Era de Franco" que apareix en els llibres de text i que no són altra cosa que eufemismes; els estudiants tenen dret a saber que "allò" no va ser una "Era" sinó una llarga i duríssima dictadura.

Per tot això és necessari contribuir en l'estímul d'un nou corrent social que neix avui de la societat civil i que probablement té alguna de les seves arrels en els anys de la transició política espanyola, i que té per objectiu el de treballar en la recuperació de la memòria col·lectiva.

Un treball que només pot ser col·lectiu, en el que el teixit associatiu i les iniciatives personals que van sorgint a Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol, es relacionin i

cooperin amb les Universitats, els Arxius, els Museus, les Institucions públiques i privades que, des de fa anys, ja van tirant endavant aquest tipus de projecte dins de programes d'investigació.

Es només a partir de la suma del treball de tots, que es podrà dur a terme la difusió de la memòria democràtica, això sí, partint d'un rigorós coneixement del passat que no tingui la finalitat de jutjar sinò la de comprendre uns fets que són part de la nostra història col·lectiva, en el sentit de fomentar l'enfortiment dels valors que han de conformar una cultura cívica. Aquesta cultura ciutadana cal defensar-la i donar-li solidesa amb l'aportació de les veus i les experiències de tots aquells a qui la política de la dictadura volgudament va intentar enterrar. No es tracta doncs d'oblidar o de perdonar, es tracta de conèixer i de comprendre per tal de fer possible la convivència en llibertat.

Això dit, cal divulgar el fet de que hi ha persones (no tantes com voldriem) reunides en associacions diverses, que estan desenvolupant des de fa anys una valuosa activitat a Catalunya i en altres llocs d'Espanya, que tenen entre els seus objectius la recuperació de la memòria col·lectiva d'un període recent de la història contemporània.

Per recuperar l'esmentada "memòria social" que s'ha volgut condemnar a l'oblit, algunes entitats plenament reconegudes, el nom de les quals figura al final d'aquesta "Declaració", han iniciat accions d'investigació i de difusió. L'insuficient contacte i intercanvi entre aquestes associacions i la poca coordinació de les seves activitats i manifestacions és un malbaratament d'esforços malgrat grans sacrificis i un cost que l'altruïsm dels seus protagonistes, pot difícilment suportar. Tanmateix fóra del tot aconsellable que sense que cap de les associacions existents al·ludides perdés la seva autonomia, s'aconseguís seriosament impulsar les relacions entre elles, sobretot en el terreny de la investigació.

Concretament sobre aquest punt, i feta la reflexió adequada, algunes associacions ja han formulat el desig de que entre les entitats que ho considerin útil i necessari, hi hagin trobades periòdiques que permetin intercanviar experiències, dissenyar i impulsar accions conjuntes definides de comú acord, tant a Catalunya com a la resta de l'Estat.

Referent a la memòria històrica volem insistir sobre algunes de les propostes que d'una manera o altra ens afecten a tots:

1) Pel que fa Catalunya, cal implicar la Generalitat per a que, sota la seva responsabilitat, impulsi la creació d'un ens declarat d'interés públic que tingui capacitat d'aglutinar tots els elements que puguin intervenir en la investigació i la difusió de la veritat sobre aquest període, relativament recent de la nostra història contemporània, del qual en han volgut desposseir i que avui encara està per aprofundir.

2) D'acord amb les institucions democràtiques i especialment amb les entitats de caire acadèmic i cultural, que es prenguin totes les mesures que calguin, per a que el coneixement de la història recent i en especial el referent a la guerra civil, els seus antecedents, el franquisme i la transició, esdevingui un dret per a tot ciutadà o ciutadana que el vulgui exercir i per a que ningú interposi cap obstacle davant d'aquest dret cívica tant si emana d'institucions com si procedeix d'influències polítiques.

3) Que tota institució pública sigui nacional, autonòmica o local, estigui disposada a col·laborar en la realització d'aquest projecte d'interès públic que és la Memòria històrica i democràtica, i que cadascuna dins del seu àmbit propi emprengui les accions necessàries per a la recuperació d'aquesta memòria.

17 de gener del 2004

Signen el present document:

Associació Catalana d'Expresos Polítics

Associació d'Exinternats del Franquismo a Catalunya

Associació Enrique Lister

Assoc. per la Recuperació de la Memòria Històrica de Catalunya ARMMHC

Associació Pro-Memòria als Immolats per la Llibertat a Catalunya

FFREE. Fils e Filles de Republicuens Espagnols et Enfants de l'Exode

Fundació Cipriano Garcia -/ Arxiu Històric de CCOO de Catalunya

Grup de Recerca de la Memòria Històrica de Mataró

Pont de la Llibertat / Hospitalet Antifranquista.

(1) E-mail: expres-pol@conc.es